

10.05.2022

Asia/3

§ 71

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2021 arviointikertomuksesta

HEL 2021-005369 T 00 03 00

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi lausunnon seuraavista arviointikertomuksen kohdista:

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee

- asettaa vastaisuudessa liikkumisen edistämisen toimenpiteiden mittareille selkeät tavoitetasot, joilla tavoitteiden toteutumista voidaan seurata
- viestiä aktiivisemmin avustuksilla toteutettavista liikuntahankkeista

Helsingin kaupunki toteutti strategiansa (2017–2021) yhtenä kärkihankkeena liikkumishjelmaa, jonka tavoitteena oli lisätä kaiken ikäisten kaupunkilaisten arki- ja hyötyliikkumista, vähentää terveydelle haitallista, liiallista paikallaanoloa ja poistaa esteitä vapaa-ajan liikunnalta. Liikkumishjelma sisälsi yhteensä noin 60 toimenpidettä, joita toteutettiin yhteistyössä kaupungin toimialojen ja kumppaneiden kanssa. Toteutettu tarkastus kohdentui liikkumishjelman kahdeksasta tavoitealueesta kolmeen, jotka sisälsivät yhteensä 25 lasten ja nuorten liikkumiseen sekä kaupunkiympäristön kehittämiseen liittyvää toimenpidettä. Tarkastukseen ei sisällynyt niiden toimenpiteiden arviointia, jotka kohdentuivat muun muassa lapsiperheiden sekä lasten ja nuorten tietoisuuden lisäämiseen liikkumisen merkityksestä, kampanjointiin tai kaupungin työntekijöiden liikkumisen lisäämiseen tähtäävästä toiminnasta.

Arviointikertomuksessa todetaan, että liikkumisen positiivisen vaikutuksen laajempi tiedostaminen koko kaupunkiorganisaation tasolla koettiin yhdeksi liikkumishjelman tärkeimmistä tuloksista. Liikkumishjelman toimenpiteillä myös lisättiin kouluissa järjestettävää harrastustoimintaa ja kehitettiin matalan kynnyksen harrastustoimintaa. Lisäksi helsinkiläisten edellytykset liikkua ovat kehittyneet, kun kaupunkiympäristöä on muovattu liikkumista suosivaksi.

Liikkumishjelman mittareista ja tavoitetasoista

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessa, että kaikilla liikkumishjelman toimenpidekohtaisilla mittareilla ei ollut tavoitetasoa. Mittarille asetettu tavoitetaso helpottaisi seuranta.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on tiedostanut havainnon jo liikkumisohjelman valmistelun ja toimeenpanon yhteydessä. Kaupunkilaisten liikkumiskäyttäytymistä ja liikkumista edistävän toiminnan tietoperustan vahvistaminen ja mittareiden kehittäminen on ollut jatkuvan kehittämisen kohteena, kun ohjelmaa on toteutettu.

Tarkoituksenmukaisten mittareiden käyttäminen ja oikea-aikaisen sekä laadukkaan tietoperustan kerääminen ja hyödyntäminen edellyttävät yhteistä ymmärrystä ja systemaattista työtä. Liikkumisohjelman käynnistyessä liikkuminen oli käsitteenä nuori sekä kaupunkiorganisaatiolle, toimijoille, kuten myös kaupunkilaisille. Tyypillisesti oletettiin, että liikkuminen on ennen kaikkea vapaa-ajan harrastustoiminnan, ohjatun liikunnan ja urheiluseuratoiminnan kehittämistä, ja siten liikuntapalveluiden vastuulla oleva kysymys. Liikkumisen edistäminen edellyttää kuitenkin mitä suurimmassa määrin kaupunkiyhteistä tekemistä. Maailman Terveysjärjestön (WHO) mukaan liikkumattomuuteen voidaan vaikuttaa moniammatillisella ja systemaattisella lähestymistavalla, ja ennen kaikkea siten, että toimenpiteet kohdentuvat samanaikaisesti yksilö-, yhteisö-, ja järjestelmätasolle sekä laajasti ympäristötekijöihin.

Vastuu liikkumisohjelman valmistelusta osoitettiin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle, joka yhteistyössä kaupungin muiden toimialojen, kaupunginkanslian ja sidosryhmien kanssa teki ehdotuksen liikkumisohjelman toteutuksesta. Kaupunginhallitus hyväksyi liikkumisohjelman kahdeksan tavoitealuetta ja ohjelman mittarit projektisuunnitelman mukaisesti 3.12.2018.

Ohjelmalle määriteltiin kolmentasoisia mittareita. Ohjelman strategisena tavoitteena oli vuoteen 2023 mennessä helsinkiläisten liikkumisen määrän lisääntyminen, istumisen määrän väheneminen ja vapaa-ajan harrastamattomien osuuden pienentäminen. Toiseksi ohjelman kahdeksalle osatavoitteelle määriteltiin omat tavoitearvonsa ja mittarinsa. Näitä olivat mm. terveyden kannalta riittävästi liikkuvien osuus alle kouluikäisten lasten, ala- ja yläkoululaisten sekä toisen asteen opiskelijoiden osalta sekä kävelyn ja pyöräilyn kulkumuoto-osuudet. Kolmas mittareiden kohde olivat ohjelman toimenpiteet, jotka kestoiltaan vaihtelivat vuodesta kolmeen vuoteen. Kaupungin toimialat määrittivät ohjelmaan omat liikkumista lisäävät toimenpiteensä, joita oli yhteensä noin 60. Toimenpiteet rahoitettiin toimialojen talousarvioissa. Jokaisella toimialalla on oma roolinsa liikkumisen edistämässä. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ei voi määrittää muiden toimialojen vastuulle kuuluville toimenpiteille mittareita tai tavoitetasoja.

Mittareiden määrittäminen toimenpiteille, jotka monessa mielessä olivat uutta avaavia ja kokeilevia, ja joiden lopputuloksia oli etukäteen vaikea ennakoita, todettiin haastavaksi. Näissä tapauksissa mittareina on

usein käytetty tietoa siitä, onko joku asia toteutettu vai ei. Kaikille liikumisohjelmassa toteutetuille toimenpiteille ei löydy numeerista indikaattoria, vaan tekeminen on luonteeltaan pikemminkin laadullista. Yleisempi haaste toiminnan mittaamiselle on se, että tieto lähtötilanteesta puuttuu tai vastaavasti se, että mittarin taustalta puuttuu säännöllisesti toistettava tiedonkeruutapa.

Liikkumisen näkökulmaa on vahvistettu sekä kaupungin hallinnoimissa, mutta myös tutkimuslaitosten toteuttamissa tiedonkeruissa. Esimerkkejä tästä ovat henkilöstökysely Fiilari, Lasten ja nuorten liikuntakäyttäjätyminen Suomessa -tutkimus, mutta myös erilaiset palveluiden käytöstä kertovat tilastoinnit. Liikkumisohjelmassa on tehty yhteistyötä UKK-instituutin, Jyväskylän yliopiston, Helsingin yliopiston, LIKES-tutkimuskeskuksen ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa kaupunkilaisten liikkumisaktiivisuuden ja liikkumista edistävän toiminnan seurannassa. Liikkumisohjelmassa on lisäksi toteutettu kaksi data-analyysiä yhteistyössä kaupunginkanslian ja digitalisaatio-ohjelman kanssa erilaisten tilasto- ja tutkimustietojen hyödyntämisen parantamiseksi. Liikkumisohjelman toimeenpanon seurannan tueksi päätettiin hankkia ulkoinen seuranta-alusta, joka sisältää ajantasaisen tiedon liikkumisohjelman toimenpiteiden toteumasta ja niiden mittareista, mutta myös tiedot ohjelman strategisten ja osatavoitemittareiden kehittymisestä. Seuranta-alusta on kaikille julkinen ja löytyy osoitteesta <https://liikkumisvahti.hel.fi/>.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee asettaa vastaisuudessa liikkumisen edistämisen toimenpiteiden mittareille selkeät tavoitetasot, joilla tavoitteiden toteutumista voidaan seurata.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toteaa, että liikkumisen edistäminen jatkuu myös liikkumisohjelman jälkeen. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on lisännyt arki- ja hyötyliikkumisen edistämisen liikuntapalveluiden palvelustrategiaan uutena kokonaisuutena yhdeksi sen ydintehtävistä. Liikkumisohjelman projektipäällikön ja projektikoordinaattorin toimenkuvat on vakinaistettu. Liikkumisen edistämässä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan roolina korostuu tiivisyhteistyö kaupunkitasolla sekä ulkoisten sidosryhmien että tutkimuslaitosten kanssa. Toimiala seuraa liikkumista edistävän toiminnan kehittymistä ja eri-ikäisten liikkumisaktiivisuutta, vahvistaa moniammatillisten verkostojen osaamista liikkumisen edistämässä sekä vaikuttaviksi todettujen toimintamallien levittämisestä.

Jokaisella kaupungin toimialalla on omat roolinsa ja vastuunsa liikkumisen edistämässä. Liikkumista edistävää toimintaa, kuten myös sen mittarointia kehitetään toimialojen yhteisenä työnä. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on keskeinen asiantuntijatehtävä liikkumisen kysymyk-

sissä, mutta se ei voi määrittää muiden toimialojen vastuulle kuuluville toimenpiteille mittareita tai tavoitetasoja. Toimiala pitää tärkeänä, että liikkumista edistävän toiminnan toteuttamiseen varataan riittävät resurssit kaupunkitasoisesti.

Liikkumisen kaupunkiyhteinen tekeminen jatkuu osana kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Liikkuminen on kaupungin hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 yksi painopistealueista. Valmisteluvastuu liikkumista koskevien kaupunkiyhteisten, noin 10 tavoitealueen toimenpiteiden valmistelusta on osoitettu liikkumishjelman verkostoille. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet johdetaan strategiasta ja tietopohjasta käsin ja mukaan valitaan toimenpiteitä, joiden toteutuksessa on mukana enemmän kuin yksi toimiala. Hyvinvointisuunnitelmaan kirjatut toimenpiteet huomioidaan toimialojen talouden ja toiminnan suunnittelussa. Valmistelussa hyödynnetään laajasti liikkumishjelmassa kerättyä tietoperustaa, kuten myös havaintoja toimenpiteiden mittareihin liittyvistä kehittämistarpeista. Hyvinvointisuunnitelman hyväksyy kaupunginvaltuusto.

Lasten ja nuorten harrastuksista viestiminen

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksen sivuilla 66–68 seuraavaa:

Järjestöt ovat toivoneet kaupungilta lisäapua avustuksilla järjestettävien liikuntahankkeiden tiedottamiseen. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan toteutuminen edellyttää riittävää ja laadukasta viestintää harrastustoiminnasta. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tulee viestiä aktiivisemmin avustuksilla toteutettavista liikuntahankkeista.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toteaa, että tällä hetkellä tieto harrastustoiminnasta on hajallaan lukuisilla kaupungin vanhoilla verkkosivuilta. Lisäksi käytössä on erilaisia taustajärjestelmiä. Koska tieto on sirpaloitunut, myös harrastamisen viestintää ja markkinointia on haastavaa tehdä vaikuttavasti. Verkkosivuista vain Harrastushaku.fi on mahdollistanut kumppanien tarjonnan esilletuomisen. Harrastusten sivusto, kuten myös useat kaupungin virastoaikaiset verkkosivut, ovat kuitenkin elinkaarensa päässä ja käytettävyydeltään vanhentuneita. Tästä johtuen yksi Helsingin kaupungin digiohjelman keskeisistä tavoitteista on uudistaa ja yhtenäistää kaupungin verkkosivustot.

Verkkosivustouudistus on alkanut kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla vuonna 2019. Uusia verkkojulkaisuja on suunniteltu ja toteutettu yhdessä kaupunkilaisten, kaupunginkanslian ja muiden toimialojen kanssa, jotta kaupunkilaiset löytävät jatkossa helpommin kaupungin palvelut ja jotta asiointi olisi sujuvaa esimerkiksi ilmoittautumisen ja maksamisen osalta.

Verkkosivustoja on muotoiltu alusta asti mahdollisimman asiakaslähtöisesti, jotta uudet sivustot lähtisivät käyttäjän tarpeesta ja käyttökokeuksesta, eivät enää organisaatiosta tai hankkeesta tai edes yksittäisestä palvelusta, ellei se palvele parempaa asiakaskokemusta. Verkkosivustouudistuksen lähtötilan kartoituksessa tunnistettiin teemallisia kokonaisuuksia, kuten nuoret, liikunta, tapahtumat ja harrastukset, joiden sisältö voi tulla monista kaupungin palveluista. Sivustot julkaistaan vaiheittain ketterän kehityksen periaatteiden mukaisesti, eli ensimmäinen versio ei tarjoa vielä kaikkea, mutta mahdollistaa jatkokehityksen kohti visiotasoa.

Harrastamisen näkökulmasta erityisesti harrastusten kokoava sivusto tulee parantamaan harrastustoiminnan löydettävyyttä verkossa, ja siten myös harrastamisen viestintää ja markkinointia:

- Harrastukset.hel.fi: verkkosivuston tavoitteena on koota kaupungin kaikkien palveluiden tarjoamat harrastukset (eli kurssimuotoinen tekeminen) yhteen paikkaan ja tukea kaupungin kumppaneiden harrastustoiminnan löydettävyyttä. Uudella harrastamisen verkkosivustolla kaupunkilainen voi hakea harrastuksia esim. asuinalueen, ikäryhmän, ajankohdan ja harrastuslajin perusteella. Verkkosivujen valmistuessa, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala viestii ja markkinoi sivustosta ja sen sisällöistä aktiivisesti. Aikataulu uuden harrastusten sivuston julkaisulle on kevät 2023.

Harrastukset verkkosivustokokonaisuuden lisäksi luomme seuraavat uudet verkkosivut, jotka parantavat myös harrastusten löydettävyyttä:

- Liikunta.hel.fi: verkkosivuston tavoitteena on koota kaupungin liikuntaan ja liikkumiseen liittyvät palvelut (liikuntapaikat- ja -harrastukset) yhteen paikkaan – niin Kuvan, Kaskon, Kymppin kuin Soten liikuntaan ja liikkumiset liittyvät palvelut. Aikataulu uuden liikunnan sivuston tämän version julkaisulle on kevät 2023. Ensimmäinen versio sivustosta on julkaistu helmikuussa 2022.
- Nuorten.hel.fi: verkkosivuston ensimmäinen versio julkaistiin keväällä 2021 ja se toimii toistaiseksi osoitteessa nuorten.helsinki. Tarkoituksena on koota kaikki nuorille ja nuorten perheille suunnatut kaupungin palvelut yhteen, sisältäen mm. nuorisotilat, koulutus, työpajat sekä nuorisolle suunnatut kaupungin tapahtumat ja harrastukset. Sivustoa jatkokehitetään edelleen vuoden 2022 aikana.
- Tapahtumat.hel.fi: syksyllä 2020 julkaistu uusi verkkosivusto kokoaa yhteen koko kaupungin tapahtumatarjonnan. Tuleva harrastukset.hel.fi-sivusto tulee olemaan muotoilullisesti ja teknisesti tapah-

10.05.2022

Asia/3

tumien sivuston sisartuote. Sivustot myös tukevat navigaatiota niiden välillä, mikä parantaa harrastamisen sisältöjen löydettävyyttä.

- Uusi hel.fi: kanslian vetämän hankkeen tavoite on uusia perusteellisesti koko hel.fi-sivusto, mikä parantaa myös erillissivustojen ja samalla harrastamisen palveluiden löydettävyyttä. Luontoon ja ulkoiluun liittyen hel.fi:ssä ollaan julkaisemassa keväällä 2023 oma teemakokonaisuus Kuvan ja Kympin yhteistyönä.

Palveluiden löydettävyys verkossa ja asiointin helppous (ilmoittautuminen ja maksaminen) lisäävät harrastusten viestinnän ja markkinoinnin vaikuttavuutta. Uusien verkkosivujen ja taustajärjestelmien avulla pystymme tukemaan myös kumppaneiden tarjonnan parempaa löydettävyyttä ja tukea niitä myös paremmin kaupungin viestinnällä ja markkinoinnilla. Digikehittämistä tehdään yhdessä kanslian ja eri toimialojen kanssa, joten olemme kehittämisessä riippuvaisia kaupunkiyhteisistä tavoitteista ja toimenpiteistä. Tämä saattaa vaikuttaa kehittämisen aikatauluihin.

Käsittely

Esteelliset: Dani Niskanen

Esteellisyyden syy: yhteisöjääviys (hallintolain 28.1 § kohta 5)

Esittelijä

vs. kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Laura Aalto

Lisätiedot

Minna Paajanen, projektipäällikkö, puhelin: 310 21162
minna.paajanen(a)hel.fi
Essi Eranka, viestintä- ja markkinointipäällikkö, puhelin: 310 74342
essi.eranka(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Arviointikertomus 2021
- 2 Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

10.05.2022

Asia/3

Kuntalain (410/2015) 121 § mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia kaupunginvaltuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta arviointikertomus valtuustolle. Helsingin kaupungin hallintosäännön 21 luvun 2 §:n mukaan tarkastuslautakunta hankkii arviointikertomuksesta kaupunginhallitukselta ja tarvittaessa muilta kaupungin toimielimiltä lausunnot, jotka toimitetaan valtuustolle yhdessä arviointikertomuksen kanssa.

Tarkastuslautakunta hyväksyi 12.4.2022 vuoden 2021 arviointikertomuksen ja pyytää 25.5.2022 mennessä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausuntoa kertomuksen kohdasta:

- Liikkumisohjelman tavoitteiden toteutuminen (s. 66–68).

Arviointikertomus 2021 ja tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö ovat kokonaisuudessaan liitteinä.

Esittelijä

vs. kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Laura Aalto

Lisätiedot

Minna Paajanen, projektipäällikkö, puhelin: 310 21162
minna.paajanen(a)hel.fi
Essi Eranka, viestintä- ja markkinointipäällikkö, puhelin: 310 74342
essi.eranka(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Arviointikertomus 2021
- 2 Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Tarkastuslautakunta 12.04.2022 § 39

Tarkastuslautakunta 05.04.2022 § 34

Tarkastuslautakunta 31.08.2021 § 73

Tarkastuslautakunta 11.05.2021 § 44